

MARIAN BEITIALARRANGOITIA - MARKEL OLANO

Erabaki eskubidea helburu elkarlanerako prest, modua eta denborak adostu behar

Marian Beitialarrangoitia (Legazpi, 1968) EH Bilduko Eusko Legebiltzarreko parlamentaria eta Hernaniko alkate ohia da. Markel Olano (Beasain, 1965) EAJko biltzarkidea da Gipuzkoan eta lurraldeko diputatu nagusi ohia. Autogobernuaz jarduteko bildu ditugu. Adostasun nagusia: Euskal Herria subjektu politiko gisa eta bere erabaki eskubidea ordenamendu juridikoetan finkatu behar dira. Desadostasuna denboretan da.

| XABIER LETONA |

Argazkiak: Dani Blanco

Autogobernuari begira hainbat urrats eman dira azken hamarkadetan Euskal Herrian. Non gaude orain? Zein da une honetan autogobernuaz egiten duzuen diagnostikoa?

Markel Olano: Une honetan bada-go autogobernuan urrats berri bat emateko aukera, bai Euskal Herrian eta, lidergo puntu batekin, baita EAEn ere. Paraleloan, bakea jorratzeko aukera berriak ireki dira eta, beraz, orain arte bai jarrera politikoan eta bai ikuspegi estrategikoan oso bereiziak ziren tradizio politikoak bateratzeko aukera dugu. Hemen eta nazioartean erabakitzeko eskubidea gauzatzeko abagunea bizi da eta aukera probestu beharra dago.

Marian Beitialarrangoitia: Autogobernuan eta bakea gauzatzerakoan, bietan dugu aukera bat eta, gainera, gizartearen eskari bat ere bai: eman ditzagun urratsak erabaki eskubidearen inguruan. EAEn eta Nafarroan eszenatoki berriak ireki dira eta horrek lurralde zatiketa praktikan gainditzeko hasteko aukera ematen digu. Estatuak Trantsizioan egin zuen antolaketa kinkan dago eta hori ez da hainbeste Kataluniak eta duelako finantzaziorik edo hemen autogobernua nahiko garatu ez delako. Egin zen hura, neurri

batean, burujabetza nahi hori ezartzeko egin zen. Urrats praktikoak pentsatzeko aukera dugu orain.

M. Olano: Momentu batean argi ikusi zen Gernikako Estatutua eta Foru Hobekuntzaren bidetik egingako bideek ez zutela etorkizunik. Ibarretxe lehendakaria izan zen hori ikusarazi zuena. Berak orduan egingako diagnostikoak orain ere balio du. Irakurketa hartan, zein zen Espainiako ikuspegia euskal autogobernuari buruz? Estatuak ez zen aldebiko ikuspegia jorratzen ari eta erabaki subjektu bakarra finkatzen zuen, Espainiako nazioa; eta ikuspegi juridiko eta politikotik, Estatuaren tresneria guztiak subjektu hori nagusitzen zuen, Gernikako Estatutuak hasieran zuen aldebiko ikuspegia urardotuz. Horren aurrean Iba-

retxe lehendakariak nahi izan zuen erabaki eskubidea finkatu, hartutako erabakiak gure borondatearen ondorio izan zitezen eta ez tresneria konstituzionalaren arabera.

Espainian eredu federalaz hitz egiten hasi da berriz. Espero duzue zerbait hausnarketa horietatik?

M. Beitialarrangoitia: Estatuaren aldetik ezin da ezer espero eta ez dut uste Estatuak benetako izaera demokratikoa erakutsiko duenik. Aldebikotasunaz hitz egin duzu Markel, baina horretarako alde bakoitzak bestea aitortu behar du eta gaur egun Estatuak ez du aitortzen Euskal Herria subjektu politiko denik eta ez honek bere etorkizuna modu libre eta demokratikoan erabakitzeko eskubidea duenik. Utz diezaigun paretaren aurka jotzeari eta ikus dezagun hemen egindako lanarekin nola gaintitu litekeen berau, herritarrek eskatzen diguten erabaki eskubide hori egikaritzeko, horretarako gehiengoak badira eta. Abertzale eta ez abertzale artean topatu behar ditugu bide berri horiek, ados, baina ezin dugu utzi abertzale ez direnek erabaki dezaaten, abertzaleen arteko akordiorik lortzen ez dugulako.

“EAEn eta Nafarroan eszenatoki berriak ireki dira eta horrek lurralde zatiketa praktikan gainditzeko hasteko aukera ematen digu”

M. Beitialarrangoitia

Gipuzkoako Batzar Nagusietan egin genuen elkarrizketa; argazkikoak hil berri den Nestor Basterretxearen eskulturak dira.

M. Olano: Badirudi haize berriak daudela Espainiako politikan, baina zaharrak berri. Duela gutxi entzun nuen irriti elkarrizketa batean Pedro Sanchez PSOeko idazkari berria eta argi utzi zuen zein zen subjektu politikoa, Espainiako nazioa. Bere planteamendu federalistan berriz proposatzen da kafea guztientzat. Gure helburu nagusia subjektu politikoa finkatzea da, Euskal Herria, eta hortik abiatuta gure inguruko errealitate instituzional eta estatalekin nahi ditugun harremanak ezarriko ditugu. Trantsiziotik datorkigun autogobernu maila, bere muga eta akats guztiekin, ona izan da herri honetarako. Gernikako Estatutuan Euskal Herria argi ageri da subjektu politiko gisa, baina gero portaera instituzionalak aldatu egin dira apurka eta Espainiako politikagintzan ikuspegi monolitikoa finkatu da, las-ter Kataluniari emango zaion erantzunean argi azaleratuko dena.

Eusko Legebiltzarrean Autogobernu Ponentzia jorratzen ari da une honetan. EAJk abiarazi zuen, estatus berrian erabaki eskubidea eta Estatuarekiko alde bikotasuna lortu

nahian. Zuen iritziz noraino iritsi daiteke ponentziaren lana?

M. Beitialarrangoitia. Ponentziak badu lan bat egiteko eta Nafarroako Legebiltzarrean ere antzeko lan bat egin beharko da, subjektu politikoa Euskal Herria delako. Ondoren, gure errealitatea kontuan hartuta eta erabaki eskubidean oinarrituta, lurralde bakoitzak erabaki beharko du zer izan nahi duen. Ponentziaren hastapenean, dena den, ez zen lortu berau EAJ eta EH Bilduren arteko akordio batetik abiatzea, non argi azalduko zen ponentziak ez zuela onartuko erabaki eskubidean oinarrituko ez zen ezer.

Tamalez, beste akordio batzuen gainean hasi zen eta beste era batera. Orain, urtebete galtzeko arriskua du ponentziak. Diagnostikoak eginak daude, beraz, oraingo lana da finkatzea nola lortuko den erabaki eskubidea egikaritzea, eta gainera elkarrekin, ekainaren 8an Gure Esku Dago ekimenak adierazi bezala. Markel eta ni hemen ados gaude, baina gero entzuten dut Otuazar Madril en hark esaten duena ez dator bat Markelek dioenarekin, hura batez ere Madrilgo mintzaki-

detzari begira dagoelako, hango Gobernuak telefonoa hartu ere ez dionean egiten. Lehenengo hemen egin behar da prozesu hori eta gero Madril eskatu erabakitakoa errespetatzea.

Baina oraingoz behintzat, elkarlana baino gehiago azaleratzen da zuen arteko liskarra eta ezadostasuna. Non dira oztopoak?

M. Olano: Nire ikuspegia poliedrikoa da, ea lortzen dudako sintetizatzea. Lehenik egiten dugun galdera da ea honek prozesu abertzale bat izan behar duen, eta denon erantzuna da ezetz; helburua ahalik eta adostasun zabalenak lortzea litzateke. Bigarrenik, hor dugu lurralde zatiketa. Guk prozesu honetan subjektu politiko konfederal bat definitu nahi dugu eta hori Euskal Herria litzateke. Ibarretxeren egitasmoak ere hortik jo zuen. Beraz, adostasun ahalik eta zabalena bai, baina beto eskubiderik gabe. Marianek urtebete galtzeaz hitz egin du, baina oso garrantzitsua da hasieratik saiakera egitea, bestela prozesuak irudi abertzalea hartuko luke hasieratik eta hori txarra litzateke. Ponentziak,

gutxi gorabehera, urte bukaera arte jarraituko du agerraldien fasearekin eta gero proposamenen garaia etorriko da, baina hor erdian udal eta foru hauteskundeak daude eta honek dakarren lehiaren ondorioz —batez ere EAJ eta ezker abertzalearen artekoa—, distortsio esanguratsua gertatzeko arriskua dago. Ortuzarrek esaten duena? Oso logikoa da eta zera da, kontzertu ekonomikoa badugu, kontzertu politikoa ere lortu behar dugula.

M. Beitialarrangoitia: Gu ere ez gara planteatzen ari prozesu abertzale bat, baina gutxiengo batek planteatzen den helburu demokratiko minimo hori onartzen ez badu, horrek praktikan beto eskubidea dakar.

M. Olano: Baina ez gaitezen aurreratu, gutxieneko hori onartzen ez dutela ikusaraztea ere oso garrantzitsua da.

M. Beitialarrangoitia: Herri honek erabaki eskubidean oinarrituko ez den ezer onartuko ez duela hasieratik garbi uztea ere oso garrantzitsua zen. Hori onartu nahi ez duen gutxiengoaren betoa non-baitetik hautsi behar da eta horretarako aritu behar dugu elkarlanean.

M. Olano: Baina Marian, zalantzarik kanpo dago Eusko Legebiltzarrean gehiengo abertzalea dela...

M. Beitialarrangoitia: Baina gehiengo hori praktikan artikulatu behar da...

M. Olano: Borondaterik ez duenari hasieratik ematen badiozu hori betatzeko aukera, beto hori era kasikarrean ikusarazten da. Horregatik da egokiagoa hasieratik bakoitzak bere proposamenak plazaratzea eta gero hasiera oinarritzko gune baten bila. Hori da erabaki eskubidea plazaratzeko unea. Denbora horretan, gainera, instituzioak eta gizartearen protagonismoa bateratu behar ditugu. Kataluniako kasuan, herritarren mobilizazioa erreaktiboa izan da neurri batean, hau da, Espainiatik hartutako erabakien erantzun gisa etorri da. Gurean ere hori guztia ondo ikusaraztea oso garrantzitsua da, prozesuak koherentzia handiagoa izan dezan.

M. Beitialarrangoitia: Baina une batean erabaki eskubide hori gauzatzeko proposamen argiak egin

M. Beitialarrangoitia: “Zer da elkarrekin lor dezakeguna? Horri eman behar diogu lehentasuna edozeren gainetik, areago jakinda bakoitzak bere aldetik jota ez dugula helburua lortuko”.

behar dira eta uste dut alderdi guztiak ez direla hori egiten ari. Presa ez da ona, baina denbora pasatzen uztea ere ez. Funtsean, Ortuzarrek dioen bezala, proposamenaren oinarrian EAJren mintzakidea Madril izatea bada, hor arazoak ikusten ditut; eta proposamenen oinarrian erabaki eskubidea bada, adostasuna errazagoa izango da.

M. Olano: Gaia erabaki eskubidearen inguruan orain proposamen zehatzak egitea balitz, EAJk ez luke horretarako arazorik, Estatutu Berriaren inguruan Ibarretxe lehen-dakariaren garaian egin zena aterako luke eta kito. Baina hau prozesu bat da eta bere denborak eta urratsak argitzea ezinbestekoa da. Etapa bat erre behar da.

M. Beitialarrangoitia: Erabaki eskubidea oinarri, dena daukagu definitzeko: euskal lurraldeen artean zer harreman nahi dugun, estatuekiko zer harreman, mun-

duan nola kokatu nahi dugun eta, funtsean, zer izan nahi dugun.

Ibarretxe Planaren garaian argi ikusi zen ez zegoela estrategia bateratu bat hura aurrera eramateko. Orain ere, Eusko Legebiltzarreko ponentzia honetan, berriz hanka sartze bertsua egingo da?

M. Beitialarrangoitia: Horregatik esan dut lehen Gure Esku Dago ekimenean jendeak eskutik ikusi gintuela eta hala nahi gaituela. Orduko ezaugarri garrantzitsua zen ez zegoela gizarte mailako aktibaziorik; orain bada eta oraindik biziago ere beharko du. Gizarteak eskatzen digu alderdiei geurera bakarrik ez begiratzeko eta ahalegin hori denok egin behar dugu.

M. Olano: Lizarrako garaiak demo moduan funtzionatu zuen. Batetik, elkarlan prozesu orok beti sortzen du barne tentsio handia parte hartzen duten guztiengan. Beti daude batzuk prestuago gaudenak halakotan parte hartzeko eta beste batzuk uzkurrago. Batetik, beraz, alderdi bakoitzak hori landu behar du bere baitan, areago azken urteetan sortu diren hainbat gorroto eta ikusezin hor direnean. Bestetik, halako prozesuetan lidergo lehia bat dago eta komunikazio lehia bat. Lizarrakoan, adibidez, komunikazioak ezker abertzalearen lidergo irudia indartzen zuen eta EAJrena ahuldu, guri morroi irudia emanez. Lan hori

“Halako prozesuek behar dute sukalde lan handia, baina baita ere herriak markatzea agintariari zer den garrantzitsua eta zer ez”

Markel Olano

guztia modu desorekatuan egiten bada, prozesuaren-
tzeko kaltegarria izango da
eta hori guztia alde aurre-
tik landu behar da. Baka-
rren batek izan dezake ten-
tazioa prozesu hori bere
lidergoa indartzeko erabil-
tzeko eta hori saihestu
behar da.

M. Beitialarrangoitia:

Halako prozesuetan era
guztietako arriskuak daude,
adibidez berau aurrera era-
mateko borondaterik ez
izatea, baina horiek ez luke-
te izan behar oztopo aurre-
ra egiteko, herri moduan
ditugun erronkak itzelak
dira eta. Zer da elkarrekin
lor dezakeguna? Horri
eman behar diogu lehenta-
suna edozeren gainetik,
areago jakinda bakoitzak
bere aldetik jota ez dugula
helburua lortuko. Sukalde
lan handia behar da eta
nahiago nuke ponentzian
galdutako denbora hala-
koetan ematea.

M. Olano: Ibarretxe lehendakaria
bere proposamenarekin Madriler-
joan zenean, sumatu nuen askok
—ezker abertzaleak, ELAk...— ez
zutela begiratzen zer proposatzen
zen, proposamena nork egiten zuen
baizik. Halako prozesuek behar
dute sukalde lan handia, baina baita
ere herriak markatzea agintariari zer
den garrantzitsua eta zer ez. Gure
Esku Dagok, adibidez, oso lan poli-
ta egin du alde horretatik, erabaki
eskubidea hartu du eduki nagusi
bezala eta esan du horren inguruan
kontzientziatu behar dela gizarte-
a.

M. Beitialarrangoitia: Baina beste
gauza oso inportantea ere esan
digu: elkarrekin egin behar duzue,
herri gisa.

**Zuentzat Gure Esku Dago ekimena
zer da, presioa ala aukera?**

M. Olano: Aukera da. Bere unean
txakurra bota zidaten gainera esan
nuelako Kataluniako prozesuak
inbidia ematen zidala, han gizarteak
gertutik zaintzen dituelako ardura-
dun politikoa. Estatuak gure era-
baki eskubidea onar dezan, gizar-
tearen mobilizazioa ezinbestekoa

da eta, gainera, oso mobilizazio
indartsua, batez ere ildo orokorre-
tan bidea markatu dezan. Gure esku
dago bezalakoak ez lirateke sartu
behar zehaztasun handietan. Horri
beldurrez heltzen badiogu, proze-
sua bera ahultzten ariko gara.

M. Beitialarrangoitia: Aukera da
baina presioa ere bai. Eta ez nuke
presioa modu txarrean ikusiko,
azkenean gehiengo sozial indar-
tsuak ahalbidetuko baitu herri
honek urratsak ematea bere etorki-
zunaren jabe izateko. Era horretan
herritarrak sentitzen du bere zeregi-
na oso garrantzitsua dela, baduela
eraginik eta behin hortaz jabetuta,
gizarteak posible egingo ditu proze-
sua eta finkatutako helburuak.

**Gatazka baten herentzia ere hor
dugu eta oraindik ez da lortu berau
modu ordenatuan eramatea. Nola
eragiten du horrek autogobernuaren
prozesu berri honetan?**

M. Beitialarrangoitia. Estatua
jokatzen ari den bezala, harentzat
gatazkaren ingurukoak zenbat eta
gehiago iraun, arazo politikoa gero
eta gehiago luzatuko da. Tematua

M. Olano: “Estatuak gure
erabaki eskubidea onar dezan,
gizartearen mobilizazioa
ezinbestekoa da eta, gainera,
oso mobilizazio indartsua,
batez ere ildo orokorretan
bidea markatu dezan”.

dago bat blokeatzen, pen-
tsatuz horrela bestea ere
blokeatu edo zailtzen dela,
eta batez ere ezker abertza-
lean pentsatuz, tartean pre-
soak daudelako. Gure ustez
bi bideak urratu behar dira
aldi berean. Bi karriletan
ditugu gehiengoak Euskal
Herrian eta bietan eman
behar ditugu urratsak.

M. Olano. Azkenean ardu-
radun nagusiak bi estatuak
dira. Bake prozesuak bere
bidea behar luke, baina esta-
tuek, ez parte-hartzeaz gain,
berau oztopatu egiten dute.
Rajoy-ren [Mariano] kezka
ez da hainbeste zer gertatu-
ko den Euskal Herrian,
Espainian baizik. Bere inte-
res politikoa da lehen mailan dagoe-
na eta ez bake prozesu bat aurrera
ateratzea. Bake prozesuaren ikuspe-
gitik bi gauza egin behar ditugu:

batetik, sufrimenduari dagokion
guztia gainditu eta, bestetik, denek
ikasi beharko genuke ez dagoela per-
tsonaren duintasunaren eta bere
eskubideen gainetik dagoen helburu
politikorik. Hori onar-
tzeko eta adosteko auke-
ra baldin badugu,
horrek urrats inportan-
tea ekarriko luke. ■

